

Redactor: Elena Marinescu

Coperta: Mona Velcirov

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Traducerea a fost făcută după originalul în limba greacă: ΔΕΚΑ ΛΟΓΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ, Athena, 1907.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NECTARIE, ST.

Zece cuvântări la Postul Mare / Sfântul Nectarie de Eghina; trad. din lb. greacă: Parascheva Grigoriu. – București: Editura Sophia; Alexandria: Editura Cartea Ortodoxă, 2010
ISBN 978-973-136-133-8; ISBN 978-606-529-034-1

I. Grigoriu, Parascheva (trad.)

264-941.4:281.95

Despre credință

*Atunci răspunse Nathanaïl și zise lui Iisus:
Învățătorule, Tu ești Fiul lui Dumnezeu,
Tu ești Împăratul lui Dumnezeu*
(In 1:49)

Minunată cu adevărat este, frați creștini, spontaneitatea credinței dreptului Nathanaïl, care numai ce L-a văzut pe Domnul, că îndată a și crezut într-un adevăr. Cine nu ar rămâne uimit, cunoscând necredința poporului israelit, în fața unei mărturisiri de credință atât de spontane, precum cea a lui Nathanaïl? Sfântul Evanghelist Ioan, vorbind despre necredința iudeilor, zice că nici *frații Lui nu credeau întru El*¹. Nu este oare lucru de mirare că cei de un neam cu Domnul, frații și apropiații Lui, care Îl vedeau pe Domnul în fiecare zi și vedeau atâtea minuni și primeau atâtea învățături, erau necredincioși, iar Nathanaïl, care L-a văzut pe Domnul numai pentru puține clipe și care nu a fost învrednicit a vedea nici una dintre minunile Lui, să creadă nemijlocit și de îndată? Cine l-a învățat pe el? Cine l-a convins pe el cu

¹ In 7:5.

privire la identitatea Mântuitorului? Această nedumescire a noastră o dezleagă cuvintele Mântuitorului pe care le-a spus când l-a văzut pe Nathanael venind la El. De bună seamă, cuvintele acelea ne dau nouă înțelegerea dezlegare a acestor nedumeriri. Aceste cuvinte îl numesc pe Nathanael *fără de viclesug*, adică israelit adevărat, bun și plecat spre primirea Cuvântului lui Dumnezeu. Așadar virtuțile adevăratului israelit¹ erau simțirile treze și neadormite din sufletul lui Nathanael, care i-au descoperit ochilor lui sufletești caracterul slăvit al Domnului nostru Iisus Hristos. Fiindcă inima cea bună și curată L-a întrevăzut pe Dumnezeu și i L-a descoperit pe El acolo unde o inimă vicleană nu poate să vadă. Și chiar de i S-ar arăta ei și chiar de i S-ar descoperi, nu ar putea să-L recunoască. Aceasta mai înainte văzând-o profetul Isaia, în duhul profetiei, a zis: *ochi au și nu vor vedea, urechi au și nu vor auzi*². *Că s-a învățat inima poporului acestuia și cu urechile sale greu a auzit și ochii săi i-a închis, ca nu cumva să vadă cu ochii și cu urechile să audă și cu inima să înțeleagă și să se întoarcă la Mine și Eu să-l vindec*.³ Așadar este limpede că necredința este reaua odrăslire a unui suflet stricat și a unei inimi pervertite, fiindcă inima fără viclenie și curată Îl descoperă pretutindeni pe Dumnezeu, pretutindeni Îl recunoaște pe El și crede pururea și fără de îndoire în existența Lui. Un om curat cu inima, de îndată ce își întoarce privirea către lumea întregii făpturi, adică

¹ In 1:47.

² Is. 6:9; Ps. 134, 16-17.

³ Is. 6:10.

spre cer, spre pământ, spre mare și spre toate cele dintr-însele, va observa aceste lumi diferite unindu-se și corespunzându-și, armonizându-se, mulțimea nesfârșită a corpurilor cerești, nenumăratele mulțimi ale înaripatelor și târâtoarelor, și toate speciile de animale de pe fața pământului, felurimea plantelor și pomilor, bogăția peștilor mării, care toate strigă împreună cu David uimitoarea prezență a lui Dumnezeu pretutindeni: *Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut!*¹ Unul ca acesta, din imboldul inimii lui bune, Îl descoperă pe Dumnezeu și în lumea harului Bisericii, de care cel viclean se depărtează. Cel curat și bun cu inima crede în Biserică, se minunează de unitatea ei duhovnicească, Îl descoperă în Taine pe Dumnezeu, în adevărul învățăturilor, în poruncile Legii, în faptele sfinților, în toată fapta cea bună, în tot darul desăvârșit și în toată făptura. Așadar, pe bună dreptate Domnul, în Fericirile Lui, a zis despre cei ce au inima curată: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*², și era drept foarte să îi învrednicească pe ei de vederea lui Dumnezeu, fiindcă El S-a descoperit pe Sine ca într-o icoană în faptele Lui.

Prin urmare, de vreme ce credința este expresia inimilor curate ale creștinilor și, inversând termenii, de vreme ce inimile curate sunt credincioase, de aceea voiesc să vă predic despre credință, pentru ca cei credincioși să devină mai buni și mai curați, iar cei buni să devină încă și mai credincioși.

¹ Ps. 103:24.

² V. Mt. 5:8.

Partea I

Înainte de a trece la prezentarea problemei privitoare la credință, se cuvine să spunem că toate teoriile diferitelor științe nu își primesc demonstrațiile din afară, ci fiecare are propriile metode, în funcție de natura sa. Alte metode au științele matematice, altele, fizica, altele, filosofia, altele, istoria și altele, teologia. De aceea este o aberație pretenția de adaptare a metodelor științelor amintite prin schimbarea unora cu altele, adaptând pe una la cealaltă și pe cealaltă în raport cu una singură. Cum ar fi cu puțință pentru rațiune ca metoda fizicii, care are ca obiect de studiu energiile limitate ale ființelor văzute din făptura creată, să fie adaptată la voile necuprinse ale lui Dumnezeu celui Nevăzut, ale Atotînțeleptului și Atotputernicului, Celui ce lucrează în chip nevăzut, ale Căruia temeuri duhovnicești neschimbătoare să îi convingă și să îi întărească în credință pe oameni?¹ Cărei cercetări

¹ Astăzi viziunea asupra științei s-a schimbat mult în raport cu concepția din vremea Sf. Nectarie. Interdisciplinaritatea a creat noi perspective și a deschis noi câmpuri de cercetare în știința modernă. Relația dintre religie și știință însăși nu mai este considerată pozitivist, ca în concepția lui Husserl sau chiar Wittgenstein, care au scris despre relația religie-știință descriind-o ca pe o incompatibilitate absolută. Acești filosofi aproape contemporani cu Sf. Nectarie, care au marcat profund gândirea secolului al XX-lea, optau în favoarea științei. Cu toate acestea, Sf. Nectarie nu vorbește aici în mod necesar despre incompatibilitatea celor două domenii, religia și știința, opuse ca metode de investigație. Aducând în discuție credința lui Nathanail, Sf. Nectarie spune, de fapt, că, în teologie și în spațiul credinței, există un *quantum* imposibil de evaluat științific. Teologia are rațiuni și temeuri care

științifice vom supune credința lui Nathanail¹, mărturia lui Petru², chemarea lui Pavel³? Prin urmare, așa cum fiecare știință își are propriile metode de a-și demonstra teoriile, tot așa și teologia are propriile metode, adecvate caracterului ei teoretic specific.

Metodele teologiei, pe care aceasta le-a dobândit și de care se folosește pentru dovedirea sfințeniei și caracterului dumnezeiesc al credinței noastre, sunt acelea pe care ni le-a transmis Sfântul Apostol Pavel, cel învățat de Dumnezeu, bărbatul care a urcat la cer. Scriind către corinteni și convingându-i pe ei cu privire la propovăduirea lui și la obiectul cuvântului său, a spus limpede că nu prin cuvintele meșteșugite ale înțelepciunii omenești, ci prin dovedirea duhului și a puterii dumnezeiești îi convinge pe oameni. *Iar cuvântul meu și propovăduirea mea nu stăteau în cuvinte de înduplecare ale înțelepciunii omenești, ci în adevărarea Duhului și a puterii Lui.*⁴ Și aceasta, zicea, Dumnezeu a rânduit-o ca să nu se socotească credința întemeiată pe înțelepciunea omenească, ci lucrare și faptă a puterii Celui Preaînalt, *pentru ca și credința noastră să nu fie într-o înțelepciune omenească, ci într-o puterea lui Dumnezeu*⁵. Dar care este dovedirea

nu pot fi investigate sau explicate pe baza nici unei abordări științifice. Dar, desigur, aceasta nu exclude posibilitatea deschiderilor științei spre religie și ale religiei spre știință, cum o demonstrează recent cu prisosință cercetările din bioetică (*n. trad.*).

¹ In 1:49.

² Mt. 16:16.

³ Fapte 9:1-9.

⁴ I Cor. 2:4.

⁵ I Cor. 2:5.

Duhului? Care este dovada puterii pentru credință? Dovedirea Duhului sunt minunile. Iar dovada puterii este sinergia, adică ajutorul și sprijinul dumnezeiescului har. Harul este cel ce lucrează și îi convinge pe oamenii buni și curați cu inima, iar minunile îi întăresc pe ei în credință. *Aceia, plecând, au propovăduit pretutindeni și Domnul lucră cu ei*¹, zice Sfântul Evanghelist Marcu. Iată ajutorul dumnezeiescului har! *Și întărea cuvântul, prin semnele care urmau.* Iată întărirea care vine din minuni! Ce demonstrație matematică ar putea fi adecvată acestora? Luminarea și energia dumnezeiescului har au lucrat aceasta îndată după pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii², când Sfântul Petru a convertit³, după mărturia Sfântului Apostol Luca, cele trei mii de suflete care *au primit cuvântul lui Petru și au crezut în el și s-au botezat. Și s-au adăugat în zilele acelea suflete ca la trei mii*⁴. Și nu după multe zile s-au adăugat la numărul credincioșilor și alți cinci mii de bărbați, în afară de femei și copii: *Și numărul bărbaților credincioși s-a făcut ca la cinci mii*⁵. Prin ce teoremă a fizicii vom putea demonstra schimbarea morală care s-a lucrat în cei ce au crezut? Dumnezeiescul har a arătat înțelepți pe cei neînvățați, a întărit pe cei bolnavi, i-a arătat plini de slavă pe Apostolii cei puțini și simpli, care prin conlucrarea harului și prin minuni întăritoare au

¹ Mc. 16:20.

² Fapte 2:1-13.

³ Fapte 2:14-36.

⁴ Fapte 2:41.

⁵ Fapte 4:4.

rușinat înțelepciunea lumii acesteia, au biruit puterea lumii, au smerit mândria ei, precum zice Sfântul Apostol Pavel: *Ci Dumnezeu Și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe, ca să le rușineze pe cele tari; Dumnezeu Și-a ales pe cele de neam de jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, pe cele ce nu sunt, ca să nimicească pe cele ce sunt*¹. Și toată această convertire a tuturor, atestată istoric, prin ce alte metode, afară de credință, vom putea să o acceptăm ca adevărată și să ne explicăm modul acestei schimbări generale? Dacă nu credința ne convinge pe noi cu privire la atotputernica energie a lui Dumnezeu, ce altceva ne va convinge? Credința este interpretul și singurul tâlcuitor vrednic de crezare al dumnezeieștilor descoperiri. Așa încât dovada sfințeniei credinței noastre este însăși credința noastră. Credința noastră sădită înlăuntrul nostru ne întărește pe noi cu privire la sfințenia credinței noastre. Crede, ca să poți vedea minunatele descoperiri ale lui Dumnezeu în lume. Dovada matematică a creștinului este însăși credința lui. Aceasta îl convinge prin glasul ei tainic, care grăiește în inima lui despre sfințenia credinței lui și despre adevărul dumnezeieștilor descoperiri.

Credința creștinilor este credința patriarhilor Avraam, Isaac și Iacov, este aceeași credință cu cea a strămoșului nostru Noe; toți aceștia aveau drept dovadă pentru descoperirile lor dumnezeiești și pentru revelațiile lor însăși credința lor, care îi convingea pe de-

¹ I Cor. 1:27-28.

plin. Prin credință, Noe, când a zidit arca, a fost izbăvit din apele potopului¹. Prin credință, Avraam s-a sălășluit în pământul făgăduinței și a primit moștenirea ei². Prin credință, l-a adus jertfă pe însuși fiul său cel unul născut³. Prin credință, Isaac a binecuvântat pe fiii lui⁴. Prin credință, Iacov i-a binecuvântat pe fiii lui și i-a chemat ca întâistătători ai neamurilor și semințiilor. Prin credință, Iosif a cerut să îi fie luate și strămutate osemintele când frații lui vor fi plecat din pământul Egiptului⁵, și credința tuturor acestora este mărturisită de-a lungul istoriei drept cea mai sigură și mai tare cunoștință. Așadar credința, chiar dacă o vei afla neîncercată⁶, chiar dacă nu e adunată în canoane, nu are o mai mică putere de convingere.

Arătând metodele credinței noastre și importanța certitudinii argumentelor lor, trecem deja la dovedirea adevărului sfinteii noastre credințe din faptele istorice ale Vechiului Testament, care închipuie umbrit planul economiei întrupării lui Dumnezeu, și din profeții, după care urmează să trecem la argumentele logice.

Partea a II-a

Credința ortodoxă, întemeiată pe economia întrupării lui Dumnezeu, a fost preînchipuită simbolic din

¹ Gen. 6:5-8, 22; Evr. 11:7.

² Gen. 12:1-9; Evr. 11:8-9.

³ Gen. 22:1-19.

⁴ Gen. 27:27-29.

⁵ Gen. 50:25.

⁶ Adică nedovedită prin dovezi.

veac în Sfânta Scriptură a Vechiului Testament. Arca lui Noe, care a fost construită prin credință într-o vreme a stricăciunii și a închinării la idoli¹, preînchipuie Biserica întemeiată sub aceleași vremuri tulburi, destinată, ca o arcă, să mântuiască întreaga unitate a credincioșilor care intră în ea, izbăvindu-se din putreziciunea stricăciunii și din pierzania materială și sufletească. Arătarea celor trei îngeri lui Avraam la stejarul Mamvri², care preînchipuiau Sfânta Treime, și jertfirea unicului său fiu de către Avraam³ preînchipuie jertfa Unuia-Născut Fiul lui Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Care a binevoit să Se lase legat de lemnul crucii⁴ și să o poarte pe umerii Lui, ca și Isaac⁵. Iar jertfa, în toate părțile ei, corespunde celei a lui Isaac. Căci în acel cort al jertfei sunt prezente cele două firi: una, mai înaltă, închipuită prin jertfa lui Isaac, iar alta, a celor de jos, prin oaia jertfită⁶. De asemenea, și în moartea pe cruce a lui Iisus sunt prezente două firi, cea nepătimitoare – a dumnezeirii și cea pătimitoare – a omenității. Istoria lui Iosif cel preafrumos, potrivit celor două stadii ale acesteia, semnifică patimile Domnului nostru Iisus Hristos și slava Lui. Sfatul fraților lui mai mari, osândirea lui⁷, coborârea în puț⁸, vânzarea lui pentru treizeci de arginți, ieșirea

¹ Gen. 6:1-7, 5.

² Gen. 18:1-15.

³ Gen. 22:1-19.

⁴ Mt. 27:35; Mc. 15:24; Lc. 23:33; In 19:17.

⁵ Gen. 22:6.

⁶ Gen. 22:9-13.

⁷ Gen. 37:18-22.

⁸ Gen. 37:23-24.

lui din puț după trei zile¹, toate acestea oare nu preînchipuie patimile Domnului? Iar slăvita împărăție a lui Iosif și mântuirea care va veni prin El la egipteni și la fiii lui Israel² nu semnifică oare slăvita împărăție a Domnului și veșnica Lui slavă? Iar izbăvirea din nenorocirea foametei atât a egiptenilor, cât și a israeliților³, nu înseamnă izbăvirea care a venit prin Iisus la neamuri și la israeliți, care sufereau din pricina foametei de dumnezeiescul har? Dar ce vom spune despre îngroparea cea de trei zile a profetului Iona⁴ în pântecul chitului? Și ce vom spune despre ieșirea aceluiași? Acest semn l-a tâlcuit și Domnul nostru ca fiind foarte sugestiv, voind a arăta iudeilor Învierea lui cea de a treia zi. *Neamul acesta cere semn, dar semn nu i se va da lui decât semnul profetului Iona.*⁵

Dar ce capitol al credinței noastre îl voi socoti cel dintâi, de vreme ce nu sunt în ordine numerică cele preînchipuite în Vechiul Testament? Ne-ar ajunge nouă timpul să istorisim cele de la *Ieșirea* din Egipt a israeliților până la stabilirea lor în pământul făgăduinței, pentru pomenirea minunilor acelor care au preînchipuit credința noastră? Mulțimea celor preînchipuite și greu de asemănat nu îmi îngăduie o selecție ușoară, de aceea le voi trece sub tăcere și mă voi opri la dovezile transmise nouă prin profeți.

Marele Moise a vestit iudeilor mai dinainte venirea lui Hristos și le-a statornicit cu asprime credința în El,

¹ Gen. 37:25-28.

² Gen. 41:37-47.

³ Gen. 41:37-47.

⁴ Iona 2:1-11.

⁵ Mt. 12:39; Lc. 11:29.

amenințându-i cu stârpirea sufletului necredincios din popor: *Domnul Dumnezeu va ridica vouă dintre frații voștri Proroc ca mine. Pe El să-L ascultați în toate câte vă va spune. Și tot sufletul care nu va asculta de Prorocul Acela va fi nimicit din popor.*¹ De același loc din Scriptură se folosește și Sfântul Apostol Petru în cea dintâi învățătură către poporul israelit, precum se arată în *Faptele Apostolilor*², ca să readucă în amintirea poporului profeția și, ca să arate împlinirea ei, adaugă și faptul că *toți profesii de la Samuel și toți cei câți le-au urmat au vorbit*³, adică au spus de mai înainte, „și au vestit zilele acelea”, adică zilele descoperirii în care toată profeția avea să fie plinită. Iar înțeleptul Daniil profetul a vestit și timpul acelor zile, zicând: *Să știi și să înțelegi că de la ieșirea poruncii pentru zidirea din nou a Ierusalimului și până la Cel-Uns – Cel-Vestit – sunt șapte săptămâni și șaiszeci și două de săptămâni*⁴, adică aproximativ după 483 de ani de la profeție, cronologie deja adevărată istoric. Iar Isaia, cel ce a vestit cu mare glas nașterea Domnului din Fecioară, nu atât ca profet, ci ca evanghelist [*scilicet* vestitor al buneii vestiri, binevestitor], scrie: *Iată, Fecioara va lua în pântec și va naște fiu, și vor chema numele lui Emanuel [cu noi este Dumnezeu]*⁵, dar văzând în duhul profeției caracterul Lui că Se va naște din Fecioară, iată cum îl descrie: *Căci Prunc s-a*

¹ Deut. 18:15-16. Dar locul este citat după Fapte 3:22-23.

² Fapte 3:22-23.

³ Fapte 3:24.

⁴ Dan. 9:25.

⁵ Is. 7:14.